

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/1999 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för ar- betslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 november 1999 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd (RP 135/1999 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- social- och hälsovårdsminister Maija Perho
- arbetsminister Sinikka Mönkäre
- äldre regeringssekreterare Hannu Hakkola, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringssekreterare Raili Hartikka, regeringssekreterare Pasi Järvinen och överinspektör Olli-Pekka Häkkinen, arbetsministeriet
- utkomstskyddschef Elise Kivimäki, Folkpensionsanstalten
- juristen Hanna Koskela, Tavastlands arbeidskrafts- och näringscentral
- juristen Janne Metsämäki, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC

- ombudsman Mikko Nyssölä, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- ombudsman Martti Huttunen, Servicearbetsgivarna
- socialsekreterare Veikko Simpanen, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC
- juristen Markku Kojo, Akava r.f.
- arbetsmarknadsombudet Pertti Rauhio, Företagarna i Finland
- vice ordförande Markku Salomaa, Arbetslöshetskassornas Samorganisation
- byråchefen vid arbetslöshetskassan Marja-Leena Meriläinen, Metallarbetarförbundet
- föreståndarn för arbetslöshetskassan Seppo Niininen, Byggnadsförbundet r.f.
- föreståndaren för arbetslöshetskassan Laura Palokangas, Servicebranschernas fackförbund och arbetslöshetskassor
- styrelseledamot Kari Hanka, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY
- socialpolitiska sekreteraren Terhi Koulumies, Finlands Studentkårers Förbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd. Ändringar i bestämmelserna om maximitiden för jämkad dagpenning leder till att jämkad dagpenning kan betalas för högst 36 må-

nader. Maximitiden börjar räknas från början om den som får dagpenning fortgående under minst sex månader har haft heltidsarbete eller efter maximitiden har haft arbete i den utsträckning att arbetsvillkoret uppfylls.

När det gäller utkomstskydd för arbetslösa företagare föreslår regeringen att bestämmelsen om periodisering av försäljningsvinst görs mer schematisk och att periodiseringen bland annat inte skall gälla när småskalig företagsverksamhet läggs ned. För periodiseringen av försäljningsvinst anges också en maximitid, som innebär att försäljningsvinst i högst två år kan hindra utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning. I fråga om arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning föreslår regeringen att grunddagpenningens belopp skall användas som periodiseringsgrund vid sidan av arbetsinkomsten.

Bestämmelsen om pendlingsregion föreslås ändrad och vidare föreslås att arbetsministeriet varje år skall meddela föreskrifter om pendlings-

regionerna och därmed få till stånd en enhetlig praxis. Analogt med de föreslagna ändringarna i studiestödssystemet föreslås att bestämmelsen om studier på heltid ändras så att gymnasiestudier enligt en lärokurs för vuxna inte skall utgöra ett hinder för betalning av arbetslöshetsdagpenning.

Regeringen föreslår en komplettering av procedurbestämmelserna gällande arbetslöshetskassornas behandling av arbetslöshetsförmåner, som innebär att vid behandlingen huvudsakligen iaktas de centrala principerna i lagen om förvaltningsförfarande.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2000.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionsmotiveringen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet förslaget behövligt och ändamålsenligt. Utskottet tillstyrker följaktligen lagförslagen.

Jämkad dagpenning

Genom att i lagen slå fast en maximitid för jämkad dagpenning vill regeringen förhindra att den jämkade dagpenningen utgör en lönesubvention för personer som fortlöpande deltidsarbetar. I och för sig är detta en ambition värd att understödja. Den är också förenlig med de flesta arbetstagares personliga ambitioner så till vida att en övervägande majoritet av de deltidsanställda vill gå över till heldagsarbete. Däremot kommer bestämmelsen knappast att minska eller sätta stopp för användningen av deltidsanställd arbetskraft. Den kan till och med öka antalet visstidsanställningar på deltidsanställningarnas bekostnad, och detta kan leda till att vissa med anställningsförhållandet förknippade rättigheter försämras.

Ett annat problem med den jämkade dagpenningen är att bisysslor bryter maximitiden för

jämkad dagpenning. Det gör att vissa människor exempelvis inte är intresserade av att delta i arbeten som är viktiga för samhället men dåligt betalda. Som exempel kan nämnas frivilliga brandkårer.

Deltidsarbete och den därmed sammanhängande jämkade dagpenningen är ett led i strävandet mot en aktiv socialpolitik. Social- och hälsovårdsutskottet understryker vikten av att den jämkade dagpenningen och problemen kring denna fråga vägs in när planer görs upp för en aktiv socialpolitik.

I och med översynen av den jämkade dagpenningen kommer en person som inte lyckas skaffa sig heldagsarbete att med tre års intervaller enbart vara hänvisad till sin lön under tio månader. Å andra sidan är detta uttryckligen det element i reformen som hindrar den jämkade dagpenningen från att bli en bestående lönesubvention. Ett annat alternativ är förstås att personen i fråga väljer att helt leva på arbetslöshetsförmåner. Konsekvenserna av de olika faktorerna bör följas upp och samtidigt bör det utredas vilken tidsgräns som kunde vara lämplig eller om det över huvud taget behövs en tidsgräns, eftersom det är fritt fram att sluta deltidsarbete när den jämkade dagpenningen upphör.

Revideringen av systemet med jämkad dagpenning bör följas upp och åtgärder vidtas i förekommande fall. Utgående från utredningar som utskottet fått förefaller det viktigare att försöka påverka arbetslagstiftningen än arbetslöshetsförmånerna för att människorna skall kunna övergå till heltidsarbete och för att arbetslöshetsförmånerna inte skall användas som ett löne-substitut.

Pendlingsregioner

Genom sin proposition avser regeringen göra pendlingsregionerna enhetligare och införa en större konsekvens för att det inte skall uppstå situationer där man i en kommun kräver att den arbetssökande skall ta emot arbete i en annan kommun men inte vice versa.

I typiska fall är pendlingsregionerna något mycket lokalt, som bland annat beror på kollektivtrafiken och den tid som därmed går åt till arbetsresor, på kostnaderna för resorna till och från arbetet samt på andra likartade faktorer. Av denna anledning bör man noga ge akt på den praxis som så småningom utformar sig och vid behov också utgå från mindre områden än kommuner när pendlingsregionerna slås fast. Det är viktigt att kännedom om de lokala förhållandena finns att tillgå och att arbetsmarknadens parter ges medinflytande på det lokala planet. Såväl expertisen som arbetsmarknadens parter bör aktivt utnyttjas när pendlingsregionerna slås fast.

Utskottet vill alldeles särskilt understryka att lagen inte sätter likhetstecken mellan pendlingsregion och bostadsort och att det antingen handlar om platser där folk i allmänhet har sin arbetsplats eller om platser dit det är möjligt att dagligen pendla med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader. Exempelvis det faktum att restiden förlängs när arbetstiderna är exceptionella och konsekvenserna av detta för skyldigheten att ta emot arbete bör vägas in när ställning tas till tidsåtgången. På samma sätt bör vid en bedömning av kostnaderna lönerna vägas mot varandra. När man tar ställning till om skyldig-

het att ta emot ett arbete föreligger eller inte bör man ställa arbetskostnadsresorna i relation till lönen. Också i övrigt bör arbetskraftskommissionerna ge akt på förutsättningarna för karens- och följa en konsekvent, försiktig linje. Den nya definitionen av pendlingsregioner tvingar också till en ny bedömning av kollektivtrafikförbindelser och en anpassning av familjelivet till arbetslivet.

Utskottet vill dessutom påpeka att den nuvarande lagstiftningen föreskriver om utkomstskyddsombud, som dels är intressebevakare för både arbetslösa och dem som betalar ut arbetslöshetsersättningar, dels övervakar att besluten är enhetliga.

När pendlingsregionerna slås fast är det av största vikt att anlita lokal expertis. För att få fram denna aspekt föreslår utskottet att 10 § i det första lagförslaget ändras så att arbetsministeriet utgår från arbetskraftskommissionernas beredningsarbete när det föreskriver om pendlingsområdena. Arbetsministeriet slår fast pendlingsområdena och kan härvid samråda med arbetskraftskommissionerna för att förenhetliga regionerna i problematiska fall. Genom att arbetskraftskommissionerna medverkar i beredningen får också arbetsmarknadens lokala parter sin röst hörd.

Också när det gäller den nya ordningen för pendlingsregioner bör en uppföljning av konsekvenserna ske. Eftersom det är meningen att årligen se över de hithörande bestämmelserna blir det lätt att kontrollera om systemet fungerar och i förekommande fall vidta åtgärder.

Förslag till beslut

På grundval av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att lagförslagen i övrigt godkänns utan ändringar men 10 § i det första lagförslaget med ändringar (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

10 §

Pendlingsregionen

Såsom pendlingsregion som avses i denna lag betraktas, om inte annat följer av särskilda skäl, en persons boningsort samt de orter där personer från boningsorten allmänt har sina arbetsplatser

eller där det med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader är möjligt att ha sin sedvanliga dagliga arbetsplats. I syfte att åstadkomma en enhetlig praxis *fastställer* arbetsministeriet *utgående från arbetskraftskommissionernas beredning* varje år föreskrifter om pendlingsområden enligt denna lag.

— — — — —

Helsingfors den 7 december 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml (delvis)
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd (delvis)
Saara Karhu /sd (delvis)
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent (delvis)
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /sv
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /fkf (delvis)
Sari Sarkomaa /saml
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Jaana Ylä-Mononen /cent
suppl. Anne Huotari /vänst (delvis).